

## وضعیت قرمز هزینه تولید

اولین نظرسنجی از مدیران خرید در سال ۱۴۰۱ از وضعیت قرمز در هزینه‌های تولید حکایت دارد. ارزیابی‌ها نشان می‌دهد در فروردین‌ماه شاخص قیمت محصولات تولیدشده، رکورد ۱۸ ماهه را زد. فعالان اقتصادی معتقدند افزایش قیمت نهاده‌های تولید از جمله مواد اولیه، قیمت انرژی و نرخ دستمزد باعث شده است تا قیمت محصولات تولیدی به شدت افزایش یابد. بر اساس داده‌های گردآوری‌شده، عدد شاخص صنعت در فروردین ماه ۳۷٫۴۷٪ به دست آمده است که با توجه به تعطیلات نوروزی دور از انتظار نیست؛ اما در مقایسه با فروردین ۱۴۰۰ رقم کمتری را نشان می‌دهد.

به گزارش سایت خبری پرسون، گزارش جدید شاخص مدیران خرید نشان می‌دهد تورم در فروردین چه در کل اقتصاد و چه در حوزه صنعت، اثر سوئی بر کسب‌وکارها داشته است. این فشار در سطحی بوده است که شاخص قیمت محصولات تولید شده یا همان هزینه تولید در فروردین ۱۴۰۱ رکورد ۱۸ ماهه را زد.

با وجود این وضعیت، امید به رشد تولید در اردیبهشت ۱۴۰۱ بسیار بالاست و در جایی ورای ۷۴ واحد پیش‌بینی شده است که با افت چشمگیر دریافت سفارش‌های جدید تناقض دارد. امید بالا به رونق تولید در آینده به این معناست که شاخص کل صنعت به سیاق ماه‌های فروردین سقوطی تمام عیار را تجربه کرده اما تولیدکنندگان امیدوارند جریان مافات کرده و در دومین‌ماه سال تیراژ خود را بالا ببرند.

بررسی بیشتر شاخص مدیران خرید صنعت (شاخص صنعت) در نخستین‌ماه از سال ۱۴۰۱ نشان می‌دهد موجودی مواد اولیه بخش صنعت خوبی ندارد که وقتی این موضوع در کنار سطح اندک سفارش‌های جدید صنایع در همین‌ماه قرار می‌گیرد، گویای شرایط سخت بخش تولید از نقطه‌نظر فروش و کسب درآمد است. افت ۲۵ واحدی شاخص مقدار تولید محصولات و افت ۱۸ واحد سرعت انجام و تحویل سفارش‌ها در بخش صنعت در همین راستا قابل فهم است.

همچنین افزایش ۶ واحدی موجودی انبار بخش صنعت که در گزارش شاخص فروردین ۱۴۰۱ گزارش شده، از کاهش تقاضا یا افت فروش محصولات (به میزان حدود ۳۴ واحد) و افت دریافت سفارش‌های جدید (به میزان حدود ۳۲ واحد) حکایت دارد. البته رشد موجودی انبار این حسن را دارد که به پاسخگویی شرکت‌های صنعتی و تحویل سفارش مشتریان در ماه‌های آتی کمک کند. نکته جالب در گزارش مدیران خرید صنعت در فروردین ۱۴۰۱ این است که به‌رغم افتی محسوس، بخش صادرات و فروش خارجی شرایط بهتری نسبت به فروش داخلی دارد که این موضوع از لزوم تمرکز شرکت‌ها در ماه فروردین هر سال به مقوله صادرات حکایت دارد.

در نهایت اینکه افزایش ۲ واحدی استخدام نیروی انسانی که در شاخص فروردین بخش صنعت منعکس شده از امیدواری تولیدکنندگان به آینده (هرچند اندک) حکایت دارد. در شاخص اقتصاد نیز گرچه وضعیتی مشابه شاخص صنعت حاکم است اما جمعیت وضعیت زیربخش‌های مختلف اقتصاد نشان می‌دهد شدت اثر تورم و رشد هزینه‌ها اثر گسترده‌تری در کل اقتصاد دارد.

افت شاخص کل شاخص اقتصاد به محدود ۳۷ واحد در طول ۲ سال گذشته بی‌سابقه بوده است. بررسی شاخص مدیران خرید اقتصاد نشان می‌دهد در فروردین ۱۴۰۱ اقتصاد ایران شاهد افت ۳۰ واحدی در میزان فعالیت‌های کسب‌وکار، افت ۲۶ واحدی در میزان سفارش‌های جدید مشتریان، افت ۵/۱ واحدی در سرعت انجام و تحویل سفارش، افت ۱۵ واحدی در موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری‌شده و رشد ۶ واحدی در میزان استخدام و به‌کارگیری نیروی انسانی بوده است.

در عین حال در همین ماه، قیمت خرید مواد اولیه یا لوازم خریداری شده ۵ واحد رشد کرده است ضمن اینکه میزان صادرات کالا یا خدمات بیش از ۱۵ واحد افت کرده است. در این ماه، موجودی محصول نهایی در انبار یا کارهای معوق هم کمتر از ۲ واحد افزایش داشته است.

قیمت محصولات تولیدشده و خدمات ارائه‌شده نیز بیش از ۵ واحد افزایش را تجربه کرده است. به‌رغم کاهش مصرف انرژی و کاهش فروش کالا و خدمات، فعالان اقتصادی امیدوارند در اردیبهشت‌ماه شاهد رونق فعالیت‌های خود باشند. این را نیز می‌توان از نرخ ۷۲ واحدی انتظارات در ارتباط با میزان فعالیت اقتصادی در ماه آینده دریافت. در بررسی مرکز پژوهش‌های اتاق ایران از وضعیت کسب‌وکارها، مهم‌ترین مشکلات صنایع نیز احصا شده است.

گزارش شاخص در فروردین ۱۴۰۱ نشان می‌دهد در شروع سال، بنگاه‌های صنعتی عمدتاً از ناحیه مالیات و عوارض دولتی، افزایش قیمت مواد اولیه تولید، قیمت‌گذاری دستوری و مداخلات دولتی، فقدان تقاضای موثر و کاهش فروش در عذاب‌اند.

برای نمونه در گزارش تاکید شده در صنایع کانی غیرفلزی، افزایش تعرفه حقوق دولتی معادن به همراه افزایش هزینه حمل‌ونقل و دستمزد نیروی کار باعث افزایش هزینه تمام‌شده تولید برای بنگاه‌های این بخش شده و در نتیجه صادرات محصولات در قیمت‌های قبلی به کشورهای همسایه نیز مقرون به‌صرفه نبوده که این موضوع کاهش توان رقابتی صنایع داخلی را نشان می‌دهد. در صنایع شیمیایی نیز افزایش قیمت مواد اولیه و بسته‌بندی (به ویژه در تولید محصولات آرایشی و بهداشتی) در شرایطی که اجازه افزایش قیمت به تولیدکننده داده نمی‌شود فشار بالایی را به صنایع وارد آورده

است.

از سوی دیگر درج قیمت تولیدکننده بر روی کالاها باعث کاهش فروش تولیدکنندگان به انجا مختلف شده است. فعالان تولید در صنایع شیمیایی اعلام کرده‌اند، تغییر رویه قیمت‌گذاری توسط سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان به نفع مصرف‌کننده باعث شده تا قیمت‌ها واقعی تعیین نشوند و بعضاً تولیدکنندگان با مشکل مواجه شوند. در بسیاری از صنایع نیز افزایش هزینه‌های حمل و نقل باعث کاهش مشتریان شده است.

این درحالیست که به‌رغم افزایش هزینه تجهیزات، لوازم موردنیاز و حمل‌ونقل، بنگاه‌ها ناچارند برای حفظ مشتریان خدمات خود را با همان قیمت‌های قبلی ارائه کنند. فعالان تولید در صنایع لاستیک و پلاستیک نیز اعلام کرده‌اند به علت کاهش تولید خودروها و عدم‌خرید از قطعه‌سازان، با رکود در تقاضا روبه‌رو بودند. صنایع فلزی نیز این خلأ را دارند که کاهش قدرت خرید و افزایش قیمت محصولات (قیمت مس و آلومینیوم) باعث شود شرکت‌ها با کمبود شدید نقدینگی برای خرید مواداولیه موردنیاز روبه‌رو باشند.

#### اقتصاد زیر ضرب تورم

طبق نظرسنجی انجام‌شده از بنگاه‌های اقتصادی کشور، شاخص مدیران خرید (تعدیل فصلی نشده) برای کل اقتصاد ایران در فروردین امسال ۴۹/۳۷ به‌دست آمده و شاخص کل به کمترین نرخ ۲۴ ماهه اخیر از فروردین ۱۳۹۹ رسیده است. همان‌طور که انتظار می‌رفت شاخص تعدیل فصلی نشده طبق روال فروردین سال‌های گذشته به یکی از کمترین مقادیر خود رسیده که در مقایسه با فروردین ۱۴۰۰ نیز اندکی کمتر شده است.

در این‌ماه به‌غیر از میزان استخدام و به‌کارگیری نیروی انسانی سایر مولفه‌های اصلی زیر ۵۰ ثبت شده‌اند. این شاخص نیز به‌رغم کاهش در بخش صنعت و ساختمان، در بخش خدمات و کشاورزی اندکی افزایش داشته است.

شاخص میزان فعالیت‌های کسب‌وکار در فروردین‌ماه به ۵۲/۲۸ رسیده است. این عدد یکی از کمترین مقادیر را طی ۲۴ ماهه اخیر از فروردین ۱۳۹۹ داشته و در مقایسه با فروردین سال‌قبل که پیک کرونا هم وجود داشت کاهش قابل‌ملاحظه‌ای داشته است. شاخص میزان سفارش‌های جدید مشتریان هم در فروردین‌ماه با قرارگرفتن در سطح ۳۴/۲۹، به کمترین مقادیر طی ۲۴ ماهه اخیر از فروردین ۱۳۹۹ رسیده است. علاوه‌بر تعطیلات فروردین‌ماه، کاهش قدرت خرید فعالان اقتصادی به‌دنبال افزایش قیمت‌ها باعث شده تا تقاضای مشتریان با رکود روبه‌رو باشد. شاخص موجودی مواداولیه یا لوازم خریداری‌شده طی ۱۷ ماهه اخیر از آبان ۱۳۹۹ به کمترین میزان خود رسیده است.

سطح این شاخص در فروردین ۱۴۰۱ معادل ۶۴/۴۱ بوده است. این شاخص به‌دنبال افزایش شدید قیمت مواداولیه در بخش صنعت و ساختمان، با کاهش بیشتری در این بخش‌ها همراه بوده است. شاخص قیمت خرید مواداولیه یا لوازم خریداری‌شده در فروردین‌ماه به بیشترین مقدار طی ۶ ماهه اخیر رسیده و تا سطح ۲۶/۸۳ بالا آمده است. افزایش شدید هزینه‌های انجام فعالیت اقتصادی به‌ویژه در بخش صنعت باعث شده تا شاخص قیمت فروش محصولات تولیدشده یا خدمات ارائه‌شده نیز به بیشترین مقدار ۵ ماهه اخیر برسد و روی عدد ۱۳/۶۳ تثبیت شود.

افت شاخص میزان صادرات کالا یا خدمات به سطح ۶۵/۳۸، موجب شده تا کمترین مقدار ۲۴ ماهه اخیر از اردیبهشت ۱۳۹۹ تا پایان فروردین در بخش صادرات به ثبت برسد. بخش خدمات و کشاورزی کمترین میزان را در میان سایر رشته فعالیت‌ها داشته‌اند. افزایش هزینه‌ها (مواداولیه، حمل‌ونقل، انرژی و...) باعث شده تا شرکت‌ها توان رقابت قیمتی با سایر رقبای نداشته باشند. شاخص میزان فروش محصولات طی ۱۲ ماهه گذشته نیز در فروردین به کمترین مقدار خود رسیده به‌طوری که در این‌ماه در سطح ۲۷/۳۴ بوده است.

کاهش شدید قدرت خرید و میزان سفارش‌های مشتریان باعث کاهش فروش شرکت‌ها شده است. به‌طورکلی در فروردین‌ماه مانند سال‌های قبل، اکثر فعالان اقتصادی با داشتن ۱۵ روز فعالیت کاری با کاهش فعالیت روبه‌رو بوده‌اند، اما با توجه به کمبود نقدینگی و کاهش قدرت خرید میزان کاهش در فعالیت‌ها با شدت بیشتری نسبت به سال‌قبل است.

از طرفی به دلیل کمبود منابع مالی، بسیاری از شرکت‌ها نیازمند تسهیلات بانکی هستند اما با مشکل عدم‌تخصیص تسهیلات توسط بانک‌ها روبه‌رو هستند. درعین‌حال عواملی مانند بلاتکلیفی احیای برجام و تثبیت قیمت دلار، قیمت‌گذاری محصولات، کاهش سفارشات، کمبود نقدینگی و افزایش قیمت مواداولیه باعث سردرگمی کسب‌وکارها برای فعالیت و تولید شده و به‌عقیده فعالان اقتصادی امکان برنامه‌ریزی و پیش‌بینی چشم‌اندازی برای آینده وجود ندارد.

#### صنعت در جست‌وجوی سفارش‌های جدید

براساس داده‌های به‌دست آمده از بنگاه‌های بخش صنعت، شاخص مدیران خرید صنعت در فروردین‌ماه عدد ۵۲/۳۷ به‌دست آمده است. شاخص بخش صنعت که طبق انتظار در فروردین‌ماه کاهش داشته به کمترین مقدار در ۲۴ ماهه خود رسیده است و در مقایسه با فروردین سال ۱۴۰۰ که نرخ این شاخص در سطح ۲۸/۳۷ بود، اندکی کمتر شده است. در فروردین‌ماه، همه مولفه‌های اصلی شاخص شامخ، عدد زیر ۵۰ را به ثبت رسانده‌اند. همچنین شاخص کل نیز برای همه صنایع زیر ۵۰ شده است و صنایع پوشاک و چرم کمترین و کانی غیرفلزی بیشترین عدد شاخص کل را به ثبت رسانده‌اند.

شاخص مقدار تولید محصولات بخش صنعت در فروردین‌ماه هم به عدد ۲۲/۳۱ رسیده که طی ۱۲ ماهه اخیر از فروردین سال‌قبل (تعطیلات عید و اوج‌گیری بیماری کووید-۱۹) کمترین مقدار تجربه شده است که در بروز آن، علاوه‌بر تعطیلات فروردین‌ماه، کاهش تقاضای مشتریان نیز تاثیر داشته است. شاخص میزان سفارش‌های جدید مشتریان در فروردین‌ماه هم به عدد ۴۰/۲۸ رسیده که به کمترین مقدار ممکن طی ۲۴ ماهه خود رسیده است. این شاخص به‌غیر از فروردین ۱۳۹۹ که شروع کرونا و تعطیلی مشاغل بود، کمترین مقدار را طی ۴۳ دوره اجرای طرح به ثبت رسانده و در فروردین‌ماه نیز کمترین عدد را در میان سایر مولفه‌های اصلی داشته است.

شاخص موجودی مواداولیه در فروردین ماه هم به عدد ۳۸ / ۹۸ رسیده است که طی ۱۸ ماه اخیر از آبان ۱۳۹۹ به کمترین مقدار خود رسیده است. به عقیده فعالان اقتصادی کمبود نقدینگی و افزایش قیمت ها باعث کاهش تقاضای مشتریان شده است. رشد شاخص قیمت خرید مواداولیه در فروردین ماه شدید بوده، به طوری که با رسیدن به عدد ۸۵ / ۴۴، وضعیتی پیدا کرده که طی ۱۸ ماه اخیر از آبان ۱۳۹۹ بی سابقه بوده است. براساس آخرین اطلاعات مرکز آمار ایران از شاخص قیمت مصرف کننده، نرخ تورم ماهانه فروردین ۱۴۰۱ به ۳ / ۳ درصد رسیده که در مقایسه با همین اطلاع در ماه قبل، ۲ واحد درصد افزایش داشته است.

شاخص قیمت محصولات تولید شده در فروردین ماه در سطح ۷۰ / ۹۷ قرار داشته است که این مقدار طی ۱۸ ماه اخیر از آبان ۱۳۹۹ به بیشترین مقدار خود رسیده است. افزایش قیمت نهاده های تولید شامل مواداولیه، قیمت انرژی، نرخ دستمزد نیروی انسانی، حمل و نقل و... باعث شده تا قیمت محصولات تولید شده به شدت افزایش یابد، هرچند به اعتقاد فعالان اقتصادی به دلیل سیاست قیمت گذاری، کاهش تقاضا و کمبود نقدینگی مشتریان قیمت ها متناسب با هزینه های تولید افزایش نیافته است.

شاخص میزان صادرات کالا نیز در این ماه در سطح ۴۲ / ۹۵ قرار داشت که این عدد کمترین مقدار طی ۱۲ ماه اخیر بوده است. افزایش هزینه های تولید باعث شده تا صادرات محصول در قیمت های قبلی برای شرکت ها توجیه اقتصادی نداشته باشد، از طرفی صادرات در قیمت های بالاتر نیز توان رقابت را از آنها می گیرد.

همچنین در فروردین ماه کمترین میزان شاخص فروش محصولات طی ۲۴ ماه اخیر با ثبت عدد ۲۵ / ۱۳ تجربه شده است. از یک سو افزایش هزینه های تولید و به دنبال آن افزایش قیمت ها و از سوی دیگر کاهش تقاضا و قدرت خرید باعث کاهش در میزان فروش داخلی و خارجی شرکت ها شده است. به طور کلی در فروردین ماه ۱۴۰۱، شاخص میزان سفارش های جدید مشتریان در اکثر صنایع به شدت کاهش داشته است.

از سوی دیگر صنایع با افزایش شدید هزینه های تولید (دستمزد، قیمت مواداولیه، قیمت انرژی، هزینه حمل و نقل و...) روبه رو بوده اند. به عقیده فعالان اقتصادی افزایش قابل توجه دستمزد نیروی کار در کنار افزایش سایر نهاده های تولید از جمله افزایش چندبرابری قیمت برق، هزینه بالایی را در قیمت تمام شده محصولات به تولیدکنندگان تحمیل می کند که نیازمند بررسی و مطالعه بیشتری بوده و بسیاری از شرکت ها را در بعضی از رشته فعالیت ها برای کاستن از هزینه تولید، ناچار به تعدیل نیرو طی ماه های آتی خواهد کرد.

منبع: دنیای اقتصاد